

Smittskydd VärmlandHandläggare
Monika CarlsonDatum
2022-08-22 - version 2Diarienummer
10023.22.A1

Vårdhygienisk strategi för Värmlands kommuner

Beslut

Smittskydd Värmland har ett välfungerande nätverk med samtliga kommuners medicinskt ansvariga sjuksköterskor (MAS) där syftet är att i samverkan arbeta för en god hygienisk standard i hela länet. För att på ett mer strukturerat sätt kunna stödja verksamheter som bedriver vård och omsorg har nätverket arbetat fram en gemensam vårdhygienisk strategi för Värmlands 16 kommuner. Denna strategi ska vara ett vägledande dokument för att underlätta det vårdhygieniska arbetet i verksamheterna och utgöra underlag för verksamheternas lokala rutiner.

Den vårdhygieniska strategin presenterades för regionens samtliga socialchefer 2022-05-24. Vid socialchefernas beredningsgruppsmöte 2022-06-27 beslutades att rekommendera att den framtagna vårdhygieniska strategin används vid framtagandet av kommunala riktlinjer.

Syfte och mål

Syftet med en gemensam vårdhygienisk strategi är att tydliggöra ansvarsförhållanden, resurser och aktiviteter för att uppnå en god hygienisk standard enligt gällande författningar. Strategin ska vara ett vägledande verktyg för att underlätta det vårdhygieniska arbetet i verksamheterna och utgöra underlag för verksamheternas lokala rutiner.

Målet är att minska smittspridning, förekomsten av vårdrelaterade infektioner, antibiotikaanvändning och kostnader. Det är angeläget för både individen och samhället.

Bakgrund

Enligt Sveriges kommuner och regioner (SKR) är [vårdrelaterade infektioner](#) (VRI) en infektion som uppkommer hos en person under slutenvård eller till följd av åtgärd i form av diagnostik, behandling eller omvårdnad inom övrig vård och omsorg. VRI är den vanligaste vårdskadan inom somatisk slutenvård och kommunal vård. En hög förekomst av VRI innebär stora kostnader för samhället och ett stort lidande för den enskilde. VRI är förenligt med ökad mortalitet särskilt för äldre och bidrar till utvecklingen av antibiotikaresistens. Flera VRI är möjliga att förebygga genom ett systematiskt evidensbaserat kvalitetsarbete.

Svensk Förening för Vårdhygien (SFVH) skriver i dokumentet [Vårdhygienisk egenkontroll](#) om att förebygga vårdrelaterade infektioner och att smittspridning är en viktig del i kvalitets- och säkerhetsarbetet. Vårdgivare och den som bedriver socialtjänst eller verksamhet enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS, 1993:387) har skyldighet att systematiskt och fortlöpande utveckla och säkra verksamhetens kvalitet i enlighet med Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2011:9) om ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete.

Med kvalitet i detta sammanhang avses att verksamheten ska uppfylla de krav och mål som gäller enligt grundläggande regelverk som:

- Hälso- och sjukvårdslagen (HSL 2017:30)
- Socialtjänstlagen (SoL 2001:453)
- Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS 1993:387)

Gemensamt för hälso- och sjukvårdslagen, socialtjänstlagen och lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade är krav på att verksamheten och insatserna ska vara av god kvalitet. Hälso- och sjukvårdslagen uttrycker även tydliga krav på att vården ska vara av god hygienisk standard.

[En god hygienisk standard innebär enligt Socialstyrelsen](#) att lokaler, utrustning och hela verksamheten utformas så att risken för vård-relaterade infektioner och smittspridning blir så liten som möjligt. En god hygienisk standard berör alla som arbetar och vistas inom en vård- och omsorgs-verksamhet. Det inkluderar både vård- och omsorgstagare, personal, anhörig/ närstående och besökare.

Den vårdhygieniska kompetens som måste finnas i varje vårdgivares organisation innefattar:

- grundkunskap om vårdhygien hos all vårdpersonal
- tillgång till vårdhygienisk expertis, såväl i det förebyggande arbetet som vid akuta problem.

Enligt Socialstyrelsen ska personal ges regelbunden kompetensutveckling inom vårdhygien. Vårdgivare behöver stöd från experter inom vårdhygien med möjlighet till nära dialog med vårdgivarens ansvariga beslutsfattare.

[Socialstyrelsens föreskrifter om basal hygien \(SOSFS 2015:10\)](#) gäller för all hälso- och sjukvård samt vid genomförande av vissa insatser enligt [socialtjänstlagen \(2001:453\)](#), [SoL](#) och [lagen \(1993:387\) om stöd och särskild service till vissa funktionshindrade, LSS](#). Socialstyrelsens föreskrifter om basal hygien anger de krav som verksamheters lokala basala hygienrutiner ska vara grundade på.

Ansvar kommunerna

Varje kommunal förvaltning har ett ansvar för att samarbeta med andra myndigheter, och att följa lagstiftning och föreskrifter i frågor rörande vårdhygien och smittskydd. Verksamheternas chefer bär det formella ansvaret för en god hygienisk standard och att brister åtgärdas. Varje medarbetare är ansvarig att följa gällande riktlinjer och rutiner.

Engagemang och delaktighet är nödvändig på ledningsnivå (socialchefer och andra ansvariga tjänstemän) angående övergripande åtgärder för att förebygga smittspridning och vårdrelaterade infektioner. Ledningen behöver efterfråga resultat och handlingsplaner från sina verksamheter. Där det förekommer känd smittspridning och/eller hög andel vårdrelaterade infektioner eller hög förekomst av riskfaktorer för vårdrelaterade infektioner ska tydliga krav på förbättring ställas. Den högsta ledningen ska enligt SKR agera aktivt för att minska förekomsten av vårdrelaterade infektioner genom förebyggande åtgärder. Bland annat ska smittspridning förebyggas genom god följsamhet till basala hygienrutiner och klädregler (BHK), samt att man ska reducera riskfaktorer för vårdrelaterade infektioner. Socialchefer och andra ansvariga tjänstemän ska ha ett engagerat och långvarigt fokus med god insyn i frågorna.

Enligt Folkhälsomyndigheten är god följsamhet till basala hygienrutiner och andra vårdhygieniska rutiner grunden för att förebygga smittspridning inom vård och omsorg. Personalen, även vikarier och timanställda, behöver introduktion och återkommande vidareutbildning i detta.

Folkhälsomyndigheten skriver vidare i dokumentet [Förebyggande åtgärder och rekommendationer kring smittspårning av covid-19 inom vård och omsorg \(folkalsomyndigheten.se\)](#) att verksamheten behöver organisera personalen och lokalerna för att förebygga smittspridning och vårdrelaterade infektioner. Verksamheten behöver regelbundet följa upp följsamhet till vårdhygieniska rutiner och förekomst av vårdrelaterade infektioner.

Ett ledningssystem är nödvändigt för att bedriva ett systematiskt kvalitet- och säkerhetsarbete. Arbetet säkras genom att egenkontroller med systematisk handlingsplan och utvärdering genomförs.

Ansvar Smittskydd Värmland

Smittskydd Värmland har en rådgivande funktion för all vård och omsorg inom regional och kommunal vård. Främsta uppgiften är att förebygga uppkomst av vårdrelaterade infektioner samt att förebygga smittspridning genom rådgivning, utbildning och riktlinjer.

Smittskydd Värmland tillhandahåller vårdhygienisk expertis till Värmlands kommuner via hygiensjuksköterskor och vårdhygienläkare.

Rekommendationer för hygienarbete inom kommunal vård och omsorg

Även verksamheter i privat regi som utför insatser enligt HSL, SoL eller LSS rekommenderas att följa denna vårdhygieniska strategi.

Det är enhetens chef som har huvudansvaret för det vårdhygieniska arbetet på enheten. På varje enhet ska det finnas minst en medarbetare som har uppdraget att vara hygienombud. Inom varje kommun ska det också finnas hygienansvariga sjuksköterskor.

Smittskydd Värmland rekommenderar att:

- varje enhet på särskilt boende för äldre (SÄBO) årligen deltar i den [nationella mätningen HALT](#). Mätningen innefattar förekomsten av vårdrelaterade infektioner (VRI) och antibiotikaförbrukning.
- all vårdpersonal inom vård och omsorg genomgår [Socialstyrelsens digitala hygienutbildning för personal inom ordinärt boende eller för personal som arbetar på SÄBO](#).
Förslagsvis genomförs utbildningen i grupp, där man diskuterar frågorna för ökad förståelse och lärande. Därefter genomförs utbildningen individuellt för personligt intyg.
- varje enhet utför minst tio (10) följsamhetsmätningar per månad (inklusive nationella mättillfällen) för BHK.
Målet är att alla enheter mäter varje månad, men minst fyra (4) gånger per år.
Säkerställ att data från följsamhetsmätningarna återkopplas och används pro-

aktivt på daglig styrning och arbetsplatsträffar (APT). Detta i syfte att bryta den vanligaste smittvägen som går via händer och kläder.

Rapportera om möjligt resultatet till SKR, se [PPM-verktyget \(https://ppm.vantetider.se\)](https://ppm.vantetider.se). Resultat av mätningar samt genomförda åtgärder utifrån uppmärksammade brister sparas av chef som sedan rapporterar till MAS. Resultaten redovisas i den årliga patientsäkerhetsberättelsen. Varje chef ansvarar för uppföljning av resultat samt förbättringsåtgärder. Självskattning rekommenderas inte.

- handdesinfektionsmedel finns lättillgängligt i varje vårdmoment och finns tillgängligt i vård- och omsorgstagarens rum/bostad. Det måste finnas förutsättningar för medarbetare att kunna tillämpa handhygien enligt [Socialstyrelsens föreskrift för basala hygienrutiner och klädregler \(BHK\)](#).
- varje enhet har minst ett hygienombud med tydligt uppdrag, se [Uppdragsbeskrivning för hygienombud inom kommunal vård och omsorg](#).
- varje kommun har minst en hygienansvarig sjuksköterska med tydligt uppdrag, se [Uppdragsbeskrivning för hygienansvarig sjuksköterska inom kommunal vård och omsorg](#).
- varje enhet gör en hygienrond/vårdhygienisk egenkontroll (VEK) en gång/år. Använd dokument från SFVH: [Vårdhygienisk egenkontroll, VEK](#). Skriv en handlingsplan och utvärdera åtgärder. Skicka kopia av handlingsplanen till MAS.
- en hygiensjuksköterska från Smittskydd Värmland deltar vid en uppföljande hygienrond/VEK minst vart tredje år på varje SÄBO och hemtjänstgrupp.
 - För LSS-boende är målet att en hygiensjuksköterska årligen deltar vid en hygienrond per kommun. Varje uppföljande hygienrond kopplas till en enhetschef som också ansvarar för dokumentationen i handlingsplanen. Hygienansvarig sjuksköterska och samtliga hygienombud på enheten bör delta även om man inte går till varje avdelning. Detta för gemensam samsyn på hela enheten.
- varje enhet har ändamålsenliga lokaler ur ett vårdhygieniskt perspektiv som exempelvis tvättstugor, omklädningsrum och förråd, se [Vårdhygienisk egenkontroll, VEK](#) och [BOV - Bygghälsa och Vårdhygien. Vårdhygieniska aspekter vid ny- och ombyggnation samt renovering av vårdlokaler](#).
- MAS kontakter hygiensjuksköterska för rådgivning vid planering av byggnation av vårdlokaler inom den kommunala vården, se [BOV - Bygghälsa och Vårdhygien. Vårdhygieniska aspekter vid ny- och ombyggnation samt renovering av vårdlokaler](#).
- för verksamheter som bedriver personlig assistans finns särskilt anpassade dokument, se [Hygienrutiner personliga assistenter](#) och [Självskattning hygienrutiner personliga assistenter - följsamhet till hygienrutiner](#).